

HAZAI *Karszt-és barlangkutatói* ESEMÉNYEK

NEMZETKÖZI KARSZTHIDROLÓGIAI SZIMPÓZIUM

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnökségének javaslatára Társulatunk a Magyarhoni Földtani Társulattal, valamint a Magyar Meteorológiai Társasággal közösen Nemzetközi Karszthidrológiai Szimpóziumot rendezett Budapesten 1978. szeptember 17—23. között. A szimpózium célkitűzése az volt, hogy felmérje a karszthidrológia területén az ismeretek jelen helyzetét a karsztvízháztartás, a karsztvízhasznosítás és a karsztvízvédelem tekintetében, valamint lehetőséget adjon a nemzetközi szakemberek közötti vélemények kicserélésére.

A Nemzetközi Karszthidrológiai Szimpózium fővédnöke ILLÉS György, az Országos Vízügyi Hivatal elnökhelyettese, míg védnökei a rendező társulatok elnökei (Dr. LÁNG S.; Dr. DANK V.; Dr. BÉLL B.) voltak. A szimpózium tanácskozási számára a szükséges helységeket a Középdunavölgyi Vízügyi Igazgatóság bocsátotta rendelkezésünkre.

A szimpóziumon hazánkkal együtt 11 ország szakembere képviseltette magát a Szovjetuniótól az Egyesült Államokig. Hivatalos megnyitóbeszédében ILLÉS Gy. elnökhelyettes rámutatott a karszthidrológiai kutatások jelentőségére, különösen hazai vonatkozásban, mind a vízellátás, mind a karsztvízveszélyes bányászat területén. Magyarországon jelenleg a bányákból naponta kitermelt karsztvízzel egy Budapesthez hasonló nagyságú világáros vízellátását gondtalanul meg lehetne oldani. A csapadékból évről évre utánpótlódó karsztvízkészlet biztos alapot szolgáltat az ország egyes területein a vízellátás fejlesztéséhez. Ha sikerül a víz jelenlegi minőségét megóvni, akkor kiváló minőségű és ízű ivóvízre számíthatunk igen hosszú távlatban is.

A szimpóziumon elhangzott előadásokat a rendező társulatok két kötetben jelentették meg. A karsztvízháztartás témakörében 23 előadás hangzott el. Ezek közül említést érdemel PÉCZELY Gy. „A hófelhalmozódás és a hóolvadás szerepe a hegyvidékeink vízmérlegének alakulásában”; CSER F. „Karsztforrások földalatti tárolt vízmennyiségének analitikus meghatározása”; MAUCHA L. „Jósvafő környéki karsztforrások kiürülési folyamatainak vizsgálata”; SALAMIN P. „A karsztvízháztartás bevételi oldalának vizsgálata, figyelemmel a felszínen lejátszódó jelenségekre” című előadása.

A karsztvízhasznosítás és karsztvízvédelem témaköréből 19 előadás hangzott el. Ezek közül különös érdeklődésre tartott számot néhány olyan előadás, mely a vízminőség védelmével foglalkozott. Ezek közé tartozott pl. RÁDAI Ö. „Karsztvizek környezetvédelme légi- és úrfelvételek interpretációjával”; KOCH L. „A mélyfúrásos földtani kutatás karsztvízvédelmi kihatásai”; BÖCKER T.—DÉNES Gy. „Hidrogeológiai vizsgálatok a Keleti-Bükkben és az ott foglalt források védőidomának meghatározása” című előadások.

A szimpózium már említett kiadványa 498 oldal terjedelemben és 300 példányban jelent meg, és a résztvevők ezt a szimpózium regisztrációjánál előre kézhez kapták.

A budapesti előadásokat követte a rendező társulatok által adott fogadás, ahol a résztvevők a közvetlen beszélgetések során fejezték ki megelégedésüket mind a szakmai előadások, mind a rendezés magas színvonaláért. Ezt követően a résztvevők két egymással párhuzamos tanulmányi kirándulás során ismerkedtek meg a magyarországi karsztvidékekkel és ezek sajátos problémáival. Az első tanulmányút a Dunántúlra vezetett, a nemzetközi szakemberek megismerkedtek a Balatonfelvidék karsztos képződményeivel, a Hévízi-tó hidrológiájával és a tó védelme érdekében végrehajtott kutatásokkal. A gyöngyösi Betyár Csárdában elköltött hangulatos estebéddel zárult az első nap. Másnap a nyírádi bauxitbánya víztelenítési eredményeit mutatták be mind a terepen, mind pedig részletes ismertető előadásokkal. Nagy sikert aratott az a komplex vízvédekezési és vízhasznosítási módszer, mellyel egyrészt a bányában a bauxit szárazon lefejthető, másrészt nagy térségek jó minőségű, vezetékes vízellátása oldódott meg.

A másik tanulmányi kirándulás a Bükk-hegységbe és Jósvafőre vezette el a résztvevőket. Az első napon a Szalajka-forrással, valamint a bükki Nagy-fennsík karsztjelenségeivel ismerkedtek meg a szakemberek. Ezt követte este a tapolcai barlang-fürdő szakmai bemutatása és végül a fürdés a 34 fokos barlangi karsztvízben. A második napon az Észak-Borsodi-karsztvidék bemutatása következett, valamint a Baradla-barlang megtekintése. A látogatók elismeréssel nyilatkoztak a VITUKI Jósvafői Kutató Állomásán láttottakról és kissé fáradtan, de tapasztalatokban gazdagodva tértek vissza a harmadik napon Budapestre.

Dr. Böcker T.

A KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓK I. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI TALÁLKOZÓJA

1978. október 12–15. között Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetemen került megrendezésre a Karszt- és Barlangkutatók I. Tudományos Diákköri Találkozója. A rendezvényt az MKBT Ifjúsági Bizottságának javaslatára a NME TDK Tanácsa, valamint KISZ Bizottsága rendezte meg, számos támogatóval (NME TDK Karszthidrológiai Szakcsoport, MEAFC Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoport, NME Földtan-Teleptani Tanszék, NME Geofizikai Tanszék, NME Ásvány- és Kőzet-tani Tanszék).

A találkozó célja volt, hogy előadás, kirándulás, valamint kötetlen beszélgetés formában helyet biztosítson szakterületünk fiatal kutatóinak a tapasztalatok kicserélésében. Más rendezvény erre nem mutatkozott alkalmasnak, mert az országos TDK találkozók az alaptudományok szerint, s nem a karszt-és barlangkutatók szemszögéből rendeződnek.

A találkozón 22 előadás hangzott el, több mint száz hallgató előtt. A leginkább kiemelkedőket,

így Pétery Kristófot, Gyuricza Györgyöt, Piros Hajnalkát, Pukánszky Antalt és Veres Lajost a rendezők könyvjutalomban részesítették.

Az előadásokat gazdag diaporádé, klubest, majd kétnapos bükki barlangi kirándulás követte.

A találkozó nem utolsó sorban Lénárt László szervező munkájának eredményeként kimagaslóan jól sikerült, s ezért az az elhatározás született, hogy két évenként a találkozót össze kell hívni. Javaslat született arra, hogy e kezdeményezést tudatni kell az Oktatási Minisztériummal, s kérni hivatalos szakmai diákköri konferencia elismerését.

A jó hangulatú, magas szakmai színvonalú találkozó eredményét növelte a Lénárt László szerkesztésében megjelent „Bejárás Útmutató”, amely a Fekete-, Létrási Vizes-, Létrás-tetői (Szepesi)-, István-lápai-barlang, valamint a Király-zsomboly leírását és térképét közli.

Dr. Kordos László

PRO NATURA-DÍJASOK

Az Országos Természetvédelmi Hivatal elnöke 1974-ben Pro Natura Emlékéremet alapított a magyar természetvédelem javára hosszú időn át kiemelkedően tevékenykedő személyeknek.

1977-ben öt kiváló természetvédőt tüntettek ki ezzel az emlékéremmel. A kitüntetettek között szerepelt

dr. Kessler Hubert,

az 1958-ban újjáalakult Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat egyik fő szervezője és 16 éven át társelnöke. A kitüntetés annak a közel fél évszázados munkásságnak az elismerése, amelyet dr. Kessler Hubert a magyarországi barlangok feltárása, megismertetése, hasznosítása és védelme érdekében kifejtett.

1978-ban az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnöke

dr. Jánossy Dénes

tüntette ki a Pro Natura Emlékérem adományozásával. Dr. Jánossy Dénes Társulatunk társelnöke, a kitüntetést azonban főként a Magyar Madártani Egyesületben — annak elnökeként — kifejtett madárvédelmi tevékenységével érdemelte ki.

A Karszt és Barlang szerkesztősége minden magyar barlangkutató nevében őszinte örömmel gratulál a kitüntetetteknek és további sikereket kíván munkásságukhoz.

Sz. K.

Kinizsi Kupa országos barlangverseny

Az Óbudai Szeszgyár Kinizsi Barlangkutató Csoportja 1978. május 14-én rendezte meg első alkalommal a Kinizsi Kupa elnyerésére meghirdetett országos barlangversenyt.

A résztvevő 21 csapat a Pál-völgyi-barlang melletti indítóállomásról rajtolt. A verseny első felében időre kellett a Ferenc-hegyi-barlang térképén megadott útvonalon ellenőrző pontokat érinteni és a Francia-kőfejtőben technikai feladatokat megoldani. A 3 fős csapatok a végrehajtás sorrendjét maguk választhatták meg. A verseny ezen első részének teljesítése után az indítóhelyre vissztérve rövid pihenés következett, majd indulás tovább a Mátyás-hegyi-barlangba. Itt is ellenőrző pontokat kellett érinteni, de nem megadott, hanem tetszés szerinti útvonalon. Ezeket a pontokon kérdésekre kellett válaszolni, illetve fényképeket felismerni, egy pont-

ról pedig csak az ott elhelyezett bélyegző lenyomatát elhozni. A feladat elvégzésére 120 perc állt a versenyzők rendelkezésére, a barlangban töltött minden további percért büntetőpont járt.

A fáradt csapatokat a rendezők étellel és üdítővel várták. Amíg a versenyzők az elhasznált kalóriájukat igyekeztek pótolni, a versenybírók elvégezték a kiértékelést. A versenyt az FTSK és a Papp Ferenc Csoport közös csapata (Gazdag László, Lukács László és Vidics Zoltánné) nyerte meg. Második lett a VMTE Hatos Csoportjának Csapata (Béres Sándor, Gyovai László, Szücs László). A III. helyre holtversenyben a VMTE Központi Csoportjának csapata (Bacsu Dénes, Bognár Tibor, Sebeszta László) és a VMTE Tektonik és Promontor SE vegyes csapata (Boros László, Hegedűs Gyula, Regős József) került.

Hegedűs Gyula

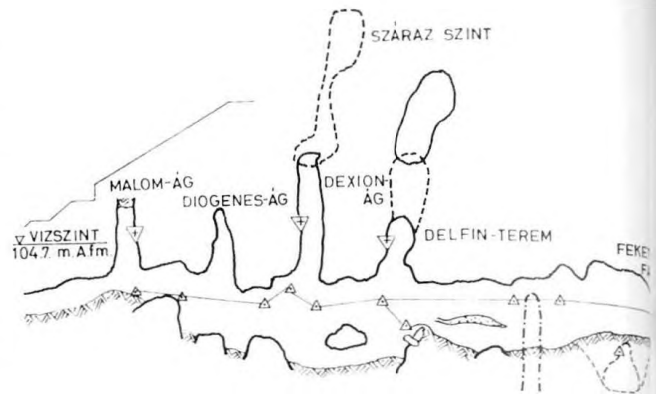
A MOLNÁR JÁNOS-BARLANG KUTATÁSA

Az FTSK Delfin Könnyűbúvár Szó. Vízalatti Csoportja kutatásait a Molnár János-barlangban a Fővárosi Fürdőigazgatósággal kötött megállapodás és az OKTH Barlangtani Intézetének kutatási engedélye alapján végzi. A feltáró kutatómunkák egyrészt a megfelelő forrásfoglalást, a biológiailag legtisztább és lehetőleg legmelegebb víz felkutatását, valamint a hévizes barlangok keletkezésének, eredetének vizsgálatát célozták.

Az 1972—74 közötti időszakban a Delfin könnyűbúvárai a biztonságos merülések érdekében a barlang levegős termeiben hágcsót és merülőbázisokat építettek ki, a vízalatti főágban vezetőkőteleket rögzítettek, s a jelenleg ismert kb. 460 méternyi járatnak közel a felét feltárták. Az elért legnagyobb vízmélység megközelítette a 30 métert.

Az 1975—76. években a kutatócsoport búvárai beúszták és feltárták a barlang felső szintjének oldalágait, és az eddig ismert barlangokról — az Óriás-terem aljág — több térképvázlatot készítettek. E térképekre jellemző, hogy többnyire egymástól független időben, eltérő módszerekkel és műszerekkel készültek, s így pontatlanságokat is tartalmaztak. Természetesen az adott feladatok — merülések tervezése, szervezése, fix pontok, mérő- és mintavevőhelyek kijelölése stb. — elvégzéséhez megfelelőek.

A tudományos feladatok elvégzéséhez ebben az időszakban két út volt járható. Egyrészt rendszeres adat- és anyaggyűjtés — hőmérsékletmérés, víz- és levegőmintavétel, az üledékek vizsgálatához minták, őslénytani maradványok gyűjtése és fotózása — segítette a szakemberek munkáját a barlangrendszer mind jobb és mélyebb szintű megismeréséhez. Másrészt tudományos kutatót képeztek ki könnyűbúvárrá, aki a barlang vízalatti részében saját

Felmérte: F.T.S.K. DELFIN Könnyűbúvár Szakosztály
VÍZALATTI KUTATÓ CSOPORT
Szerkesztette: Kalinovits S.

2. ábra. A Molnár János-barlang felső szintjének A—B metszete

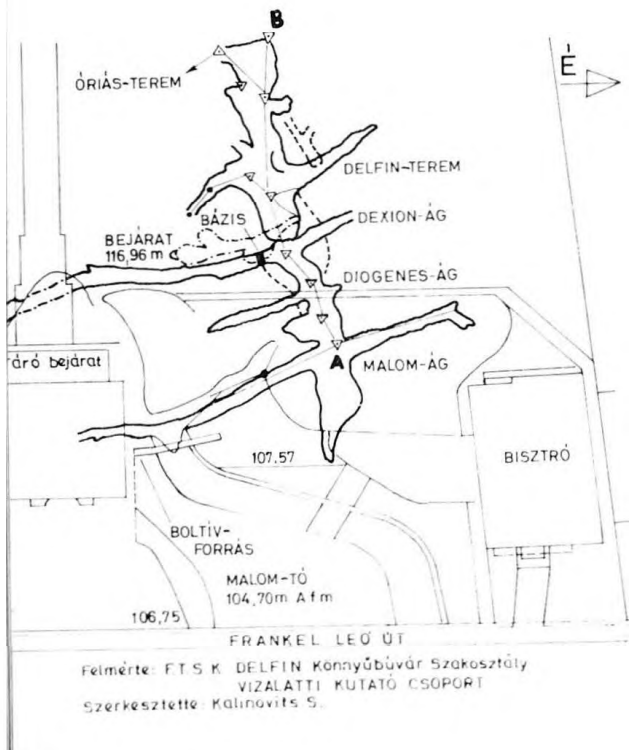
maga végezhetett el megfigyeléseket, s közvetlen tapasztalatai alapján pontosabban irányíthatta a munkát.

1977-ben a Delfin Könnyűbúvár Szakosztályból korábban kivált Plózer Istvánt, az Amphora SC búvárat, mint a Molnár János-barlang kiváló ismerőjét „vendég-kutatónak” felkértük. Nagy helyismerete és korábbi tapasztalatai, valamint a kutatócsoportunk újabb eredményei alapján megsejtette az év nagy eredményét, a barlang óriás-termi része alatti jelentős kiterjedésű, vízzel borított területek létezését. Tragikus búvárhalála ezt a kölcsönös előnyökön alapuló baráti kapcsolatot megszakította. Plózer István elképzeléseit követve búváraink feltárták az István-termet, ahol elérték a barlang jelenleg ismert legmélyebb pontját, —37 métert. Az István-terem feltárásával a Neodexion-ág és az Óriás-terem búvár által beúszható összefüggéseit is igazoltuk.

A mélyebb szinten történő kutatómunka biztonságosabbá tétele érdekében az Óriás-terem alján, —22 méteres mélységben egy önálló légtérrel rendelkező fóliasátrat, ún. Koponyát építettünk. Így a nagy távolságban és vízmélységben tevékenykedő búvár biztosítását sikerült megoldanunk. A Koponya légtérében módjuk van a merülőpároknak rövid megbeszélésre is, ami a gyorsan felzavarodó vízben nehézkes.

Az év folyamán egy két hétig tartó hőmérsékletmérési sorozatot végeztünk. A naponta történő

1. ábra. A Molnár János-barlang felső szintjének térképvázlata

Felmérte: F.T.S.K. DELFIN Könnyűbúvár Szakosztály
VÍZALATTI KUTATÓ CSOPORT
Szerkesztette: Kalinovits S.

merülések alkalmával feljegyzett adatok, s más információk (vízkivételi mennyiségek, a vízszint-magassággal összefüggésben levő források adatai stb.) alapján több feltételezésünk beigazolódott, elsősorban a különböző hőmérsékletű vizek keveredése és áramlása tekintetében.

1978-ban egyre inkább előtérbe került a barlang részletes felmérésének kérdése. A Fővárosi Fürdő-igazgatóság felkérésére a barlang felső szintjéről részletes térképdokumentációt készítettünk. A felmérés során számtalan elméleti és gyakorlati problémát sikerült tisztáznunk, s jelentős tapasztalatra tettünk szert a hasonló típusú barlangok térképezésében. A térképdokumentációt az adott igényeknek megfelelően nagy részletességgel, méterenkénti szelvényezéssel készítettük. Így a felmérés meglehetősen hosszúra nyúlt, a vízalatti részek esetében ez két merülőpárnak 25 napi tevékenységét igényelte.

Hétéves kutató-feltáró munkánk során a legnagyobb nehézséget mindig a lerakódott kaoliniszap felkavarodása által történő gyors látástávolságcsökkenés okozta. A mozdulatlanul „álló” bűvár által kilégzett levegő is néhány perc alatt „leverí” a falakra lerakódott finom üledéket, s átláthatatlanná teszi a kristálytisza vizet. Különösen hangsúlyozottan jelentkezett a látási viszonyok romlása az utóbbi években, amikor a barlangról a jobb megismerés érdekében részletes színes és fekete-fehér fotódokumentáció készült. További problémát okozott, hogy több, eddig kevésbé ismert oldalágban végeztünk rendszeres vizsgálatokat, ahol többnyire jelentős iszapkitöltés található, s a víz gyors felkavarodása miatt tervezett munkánk többször meghiúsult.

Kollár K. Attila

A SZEMLŐ-HEGYI-BARLANG KIÉPÍTÉSE

A Szemlő-hegyi-barlangot a mai Budapest, II. kerület Barlang utca 10. sz. alatti ingatlan területén 1930-ban kőfejtés közben találták meg. A barlang első bejárója és felmérője dr. Kessler Hubert volt. A barlang a II. világháborút követő évekig magántulajdonban volt és igen korlátozott — főleg szakemberekből álló — csoportok keresték fel.

Az üregben található változatos megjelenésű kalcit és aragonit képződmények szépsége indokolta a barlang nagyközönség számára való kiépítését, melyre először Horváth János, az FTSK Barlangkutató Csoport tagja dolgozott ki részletes javaslatot. Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal ennek alapján készítette el a kiépítés részletes tervét a Bányászati Tervező Intézzel és 1974-ben a Bányászati Aknamélyítő Vállalat megkezdte a bányászati munkákat.

A tervek szerint a látogatók a Pusztaszeri út és Felső-Zöldmáli út sarkáról, kiépített lejtős alag-

Pihenő a mélyben. (Söphen László felvétele.)

úton a Ferencvárosi-terembe, majd rövid áttöréssel keresztül a Hosszú-folyosóba jutnak. A Hosszú-folyosón a felszínre vezető függőakna mellett végighaladva az Óriások-termébe vezet a kiépített út. Itt található a barlang legmélyebb pontja. Visszafelé az Óriás-folyosóból egy párméteres mesterséges áttöréssel keresztül ismét a Hosszú-folyosóba jutnak a látogatók, majd függőaknán keresztül lifttel hagyják el a barlangot. A lifttorony oldalában kialakításra kerülő kilátó teraszáról szép kilátás nyílik majd Budapest északi területei felé.

Magyari Gábor

A miskolci Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1979. április 30-án emléktáblát helyezett el a Borókás-teremben a Szikla-fali-barlangnál Mészáros Károly és Lantos Imre emlékére, akik a barlang feltárása során 1976. május 3-án életüket veszítették. A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat nevében dr. Bársonyos Jenő, a Társulat észak-magyarországi területi szervezetének elnökhelyettese tartott emlékbeszédet.